

ЩОДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОНИКНЕННЯ У ЖИТЛО, ІНШЕ ПРИМІЩЕННЯ ЧИ СХОВИЩЕ» У КОНТЕКСТІ Ч. 3 СТ. 185 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Шинкарьов Ю.В. Щодо розуміння поняття «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище» у контексті ч. 3 ст. 185 Кримінального кодексу України.

Стаття присвячена науково-практичному аналізу змісту поняття «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище» як кваліфікуючої ознаки кримінального правопорушення «Крадіжка», передбаченого статтею 185 чинного Кримінального кодексу України. Визначається важливість дослідження кваліфікуючих ознак для кваліфікації кримінальних правопорушень. Робиться наголос на необхідності вивчення не тільки наукових праць, присвячених дослідженню окремих правових аспектів, а й необхідності вивчення практики судового правозастосування. Вказується на істотне падіння кількості зареєстрованих крадіжок, поєднаних із проникненням у житло, інше приміщення чи сховище як фактор, що призводить до зменшення наукового інтересу до означеної кваліфікуючої обставини. Досліджуються теоретико-правові аспекти формулювання змісту поняття «проникнення». Аналізуються акти правозастосування Першої і Другої судових палат Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо розуміння змісту поняття «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище». Виокремлюються проблемні моменти, що спостерігалися під час розгляду конкретних справ. Наводяться позиції і акценти, що робив правозастосовник при наданні судового тлумачення кваліфікуючої обставини «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище». Робиться висновок про те, що поняття «проникнення» має формулюватися, виходячи із його ознак – об'єктивних та суб'єктивних. Так, проникнення має відбуватися у житло, інше приміщення чи сховище, до яких відсутній вільний доступ, та особа не має законних прав знаходитися на даній території. Окрім того, проникнення можливе не на всі об'єкти, а тільки ті, які за своїми ознаками відповідають характеристикам житла, іншого приміщення чи сховища. Здійснюючи проникнення, особа реалізує свій протиправний умисел на корисливий мотив, направлений на заволодіння чужим майном.

Ключові слова: крадіжка, проникнення у житло, інше приміщення чи сховище, кваліфікуюча ознака, корисливий мотив, особа.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Впродовж усього історичного розвитку людського суспільства охороні відносин власності завжди приділялася особлива увага, оскільки власність певною мірою виступала рушійною силою еволюції як економіки світу, так і людського суспільства. У сучасному суспільстві більшість відносин відбуваються саме навколо матеріальних благ, що підвищує необхідність охорони відносин, пов'язаних із ними. Крадіжка як вид діяння, що не схвалюється суспільством, фіксувалася тисячі років тому, що і ознаменувало встановлення відповідальності за її вчинення у ці прадавні часи. Так само і крадіжка, що супроводжувалася проникненням у локації, що слугували місцем схову або зберігання матеріальних цінностей – завжди отримувала окрему оцінку з боку суспільства. Проникнення до житла, приміщення, сховища з метою незаконного збагачення демонструє особливу зухвалість, протиправну настанову і злочинні вміни з боку правопорушника. Як зазначає С. Панова, крадіжка, поєднана із проникненням у житло, інше приміщення чи сховище, займає особливе місце у структурі певного правопорушення, оскільки вона має ускладнений характер об'єктивної сторони, значний ступінь суспільної небезпечності як самого діяння, у порівнянні з іншими видами крадіжок, так і особливими антисоціальними настановами особи правопорушника, який вчиняє це суспільно небезпечне діяння [1, с. 412]. Людське суспільство еволюціонує і, на жаль, разом із ним еволюціонує і злочинність, і способи вчинення протиправних діянь. Отже, перегляд понять, які традиційно вважаються усталеними та такими, що протягом тривалого часу визначалися теорією права, є важливим і необхідним, оскільки саме він зумовлює подальший розвиток сучасної правової науки та її адаптацію до нових суспільних викликів.

Окрім того, розуміння певних понять, їх обсягу сприятиме підвищенню якості кваліфікації кримінально-протиправної поведінки правозастосовниками. Проникнення у житло, інше приміщення чи сховище є кваліфікуючою ознакою кримінального правопорушення, передбаченого ст. 185 Кримінального кодексу України «Крадіжка». Як зазначається у літературі, проблема диференціації кримінальної відповідальності за наявності кваліфікуючих правопорушення ознак залишається одним із найбільш складних та спірних питань у теорії кримінального права. Незважаючи на те що кваліфікуючі ознаки як елемент диференціації кримінальної відповідальності містяться у більшості статей Особливої частини Кримінального кодексу України, залишається багато питань, які є не вирішеними і позбавленими однозначності [2, с. 178]. Саме

тому предметом дослідження даного випадку, обрана кваліфікуюча ознака, передбачена ч. 3. ст. 185 КК України – проникнення у житло, інше приміщення чи сховище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню крадіжки та її кваліфікуючих ознак присвячені праці таких учених, як Н. Антоноук, В. Бурдін, С. Панова, М. Шуп'яна.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – проаналізувати поняття «проникнення до житла, іншого приміщення чи сховища» у сучасній теорії кримінального права з урахуванням положень судової практики та актів правозастосування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як вже зазначалося, питання дослідження проникнення у житло, інше приміщення чи сховище останнім часом не привертало значної уваги з боку сучасних науковців. Ймовірно, це зумовлено зменшенням кількості вчинених, а відповідно й зареєстрованих крадіжок, поєднаних із проникненням у житло, інше приміщення чи сховище, оскільки зниження рівня правопорушень певного виду об'єктивно зменшує науковий інтерес до їх дослідження. Це абсолютно корелюється із даними, наведеними Пановою С.В. яка зазначила, що «У 2023 р., за даними «Єдиного звіту про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2023 року», було обліковано 475 595 кримінальних правопорушень, з них крадіжок – 82 123, в тому числі з квартир – 3 650. Відповідно, показник квартирних крадіжок має частку 0,76% в структурі всіх кримінальних правопорушень та 4,4% крадіжок. Ретроспективний статистичний аналіз засвідчує істотне зниження рівня облікованих крадіжок, поєднаних із проникненням у житло: у 2023 р. їх кількість зменшилася більш ніж у 21 раз порівняно з 1993 р. та у 6 разів – порівняно з 2003 р. Це свідчить про втрату актуальності зазначеного виду переважно професійної корисливої злочинної діяльності в сучасних умовах, що зумовлюється впливом як зовнішніх, так і внутрішніх детермінант. Водночас їх комплексне пояснення потребує проведення окремого спеціального дослідження» [1, с. 415]. Але протягом багатьох років дослідження цього поняття було сформовано декілька наукових підходів до його розуміння. Однак варто зазначити, що подібні здобутки є надбанням не тільки національної школи кримінального права, а й зарубіжних науковців.

Так, М. Шуп'яна, аналізуючи досліджуване питання, зробила однозначний висновок щодо його дискусійності, що проявилось у формуванні двох основних теорій його розуміння: суб'єктивної та об'єктивно-суб'єктивної. Суб'єктивну теорію вона пов'язує із тим, що проникнення є, власне, подоланням об'єктивних

перешкод на шляху доступу до майна поза волею особи (якій це майно належить чи знаходиться у віданні), що може не супроводжуватися подоланням значних перепон на цьому шляху. Об'єктивно-суб'єктивна ж теорія полягає в тому, що проникнення має місце тільки у випадку подолання правопорушником засобів убезпечення майна від потрапляння до нього інших осіб, що створює значні перепони в отриманні доступу до майна [3, с. 299].

С. Панова, характеризуючи проникнення, зазначає, що цей спосіб вчинення діяння є достатньо усталеним і полягає в отриманні доступу до майна, що знаходиться у конструктивно відокремленому просторі, що ускладнює проникнення до нього інших осіб. На думку науковиці, змінною складовою при цьому залишаються тільки об'єкти, на які відбувається проникнення, кількість і види яких із часом змінюється (наприклад, автофургони, що виконують роль стаціонарного житла) [4, с. 269].

До проблеми щодо виокремлення об'єктів, на які відбувається проникнення, неодноразово зверталися і правозастосовники. Особливе значення при цьому має судова практика. Саме для забезпечення вірної кваліфікації протиправних діянь ключовим є судове тлумачення кримінально-правових норм. Судове тлумачення, здійснюючи конкретизуючу функцію, має на меті встановлення кореляції між поведінкою особи та кримінально-правовою нормою, що проявляється у відпрацюванні єдиної правової позиції, яка є базисом для побудови не суперечливої практики правозастосування [5, с. 140].

Так, Друга судова палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду визначила крадіжку із проникненням до колодязя кабельної каналізації електрозв'язку як таку, що була поєднана із проникненням до іншого приміщення. Основна проблема кваліфікації проникнення полягала у тому, що на думку захисника, кваліфікуюча ознака крадіжки була відсутня у зв'язку із відсутністю охорони каналізаційного колодязю і наявності до нього вільного доступу. У постанові ККС ВС щодо цього чітко було вказано, що «згідно з положеннями нормативно-правових актів, доступ до інфраструктури кабельної каналізації електрозв'язку (включаючи колодязі ККЗ) для сторонніх осіб заборонений». У висновку Великої Палати Верховного Суду, викладеного в постанові від 18 квітня 2018 року у справі № 569/1111/16-к, йдеться про критерії застосування кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище». Як визначено у постанові, дане кримінальне правопорушення було вчинено у нічний час, винні особи потрапили до каналізаційного колодязя шляхом зсуву кришки люку, що свідчило про відсутність вільного доступу, при цьому були використані заздалегідь підготовлені інструменти. Таким чином, вищенаведене свідчило, що засуджені мали чітке уявлення про те, що доступ до колодязя не є вільним, а ускладнений, безперешкодно проникнути до нього не можна, права перебування у даній локації у них немає [6].

На особливості розуміння змісту проникнення звернула увагу і Колегія суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 452/2555/17. На її думку, «проникнення як кваліфікуюча ознака крадіжки передбачає, що особа потрапила в житло, інше приміщення чи сховище незаконно, тобто за відсутності права перебувати в місці, де знаходиться майно (всупереч волі законного володільця, шляхом обману, за відсутності визначених законом підстав чи на порушення встановленого законом порядку). При цьому незаконність проникнення стосується самого факту потрапляння до житла, іншого приміщення чи сховища або перебування в ньому під час вчинення крадіжки. Спосіб проникнення (застосування фізичних чи інтелектуальних зусиль) принципового значення для встановлення кваліфікуючої ознаки «проникнення» не має». Такий висновок був зроблений як відповідь на аргумент захисника про те, що «відсутні

належні докази доведення такої кваліфікуючої ознаки ч. 3 ст. 185 КК, як «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище», при здійсненні крадіжок на території колишньої військової частини на АДРЕСА_2 та у підсобному приміщенні, що належить ОСОБА_11. Вважає, що оскільки засуджені вільно зайшли на територію на АДРЕСА_2 та безпосередньо в приміщення, що знаходиться в будівлі, яка є в занедбаному стані, то проникнення не було». Також у Постанові було зазначено, що при вирішенні питання про застосування кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище» в складі кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК, вирішальне значення мають режим доступу до приміщення (вільний/обмежений) під час вчинення крадіжки та наявність в особи умислу на незаконне входження (потрапляння) до приміщення або незаконне перебування в ньому з метою заволодіння чужим майном [7].

Також існує ще одне цікаве рішення, яке дозволяє уявити особливості поняття «проникнення». Так, колегія суддів Першої палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду розглянула касаційну скаргу захисника особи, засудженої за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 15 (замах на злочин) та ч. 3 ст. 185 (крадіжка, поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або, що завдала значної шкоди потерпілому) Кримінального кодексу України на вирок місцевого та ухвалу апеляційного судів. Було визначено, оскільки злочин було вчинено шляхом вільного доступу на територію подвір'я, то навіть незважаючи на те, що вона мала огорожу – ознаки сховища (в межах огороженої території) відсутні, оскільки суд установив, що у цьому конкретному випадку – наявність огорожі свідчила тільки про окреслення нею видимих меж території, і не може розцінюватися як сховище [8].

Окрім наведених, цікавість викликає і позиція Верховного Суду щодо розуміння проникнення, але у контексті кваліфікації розбою. У Постанові від 18 квітня 2018 року (справа № 569/1111/16-к) Велика Палата Верховного Суду зробила правовий висновок щодо проникнення як кваліфікуючої ознаки розбою. Так, у цьому висновку було визначено, що проникнення полягає у потраплянні до житла, іншого приміщення чи сховища у незаконному порядку, за відсутності законних прав і підстав перебувати у місці розташування майна (всупереч волі законного власника). Незаконність проникнення стосується факту потрапляння особи до житла, сховища чи іншого приміщення при вчиненні розбою. Наголос робиться також на тому, що спосіб проникнення чи то за допомогою фізичних зусиль, чи інтелектуальних, не має особливого значення для фіксації кваліфікуючої ознаки проникнення. Вирішальне при цьому значення має режим доступу до житла іншого приміщення чи сховища – вільний або обмежений. Ключове значення також має умисел на незаконне входження чи потрапляння до житла, іншого приміщення чи сховища або незаконне перебування у ньому з метою протиправного заволодіння чужим майном. Велика Палата Верховного Суду також зауважила, що треба виділяти два критерії розуміння поняття «проникнення»: фізичний і юридичний. Для констатації фізичного критерію підлягають установленню: факт входження або потрапляння до житла, іншого приміщення чи сховища; час, спосіб, засіб, місце, обставини такого проникнення з урахуванням режиму доступу до них та до майна, яким бажає заволодіти особа. Для констатації юридичного критерію підлягають установленню: незаконність входження або потрапляння до житла, іншого приміщення чи сховища (де знаходиться майно, яким особа бажає незаконно заволодіти) або перебування у ньому за відсутності права у ньому перебувати; мета, яку бажає досягти особа при вчиненні кримінально протиправних дій, зокрема факту незаконного входження або потрапляння до житла, іншого приміщення

чи сховища, чи перебування у ньому та передбачення особою наслідків вчиненого діяння. Концептуальним при цьому є те, що наявність вільного доступу до житла, іншого приміщення чи сховища, свідчить про законність входження або потрапляння особи до нього та правомірне перебування у ньому, а отже, за наявності цього виключається наявність кваліфікуючої ознаки «проникнення» особи до житла, іншого приміщення чи сховища, навіть за умови, якщо особа потрапила на ці локації з умислом на заволодіння чужим майном. Також зазначається, що по-іншому повинна здійснюватися кваліфікація, якщо особа шляхом вільного доступу потрапила до житла, іншого приміщення чи сховища, де вчинила дії, направлені на заволодіння чужим майном, що зберігаються у місцях з обмеженим доступом – службові приміщення, сейфи. Такі дії якраз і повинні кваліфікуватися як проникнення в житло, інше приміщення чи сховище. Подібним чином повинні кваліфікуватися і діяння за умови, якщо особа з метою заволодіння чужим майном, потрапила на локацію із вільним доступом, і в час, коли цей режим змінився на обмежений (завершення робочого дня магазину), вчинила правопорушення. При

цьому ознака проникнення до місця з обмеженим доступом буде відсутня у випадку, якщо особа проникла туди у зв'язку із своїм правом безперешкодного доступу до цих приміщень у зв'язку зі своїм, наприклад, службовим становищем [9].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз практики правозастосування та сучасної правової літератури дозволив зробити декілька висновків щодо розуміння поняття «проникнення» у сучасній доктрині кримінального права та у правозастосуванні. Поняття «проникнення» має формуватися, виходячи із його ознак – об'єктивних та суб'єктивних. Так, проникнення має відбуватися у житло, інше приміщення чи сховище, до яких відсутній вільний доступ, та особа не має законних прав знаходитися на даній території. Окрім того, проникнення можливе не на всі об'єкти, а тільки ті, які за своїми ознаками відповідають характеристикам житла, іншого приміщення чи сховища. Здійснюючи проникнення, особа реалізує свій протиправний умисел на корисливий мотив, направлений на заволодіння чужим майном.

Література.

1. **Панова С.В.** Статистичний аналіз крадіжок, поєднаних із проникненням у житло в Україні: динаміка та тенденції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №11. С. 412-415. URL: http://lsej.org.ua/11_2024/97.pdf.
2. **Бурдін В.** До питання про розуміння кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище». *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2019. Випуск 68. С. 178-188. URL: <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/view/10156/10159>.
3. **Шуп'яна М.Ю.** Кримінальна відповідальність за крадіжку з проникненням у Республіці Польща. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2022. №3. С. 298-302. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/03/53.pdf>.
4. **Панова С.І.** Крадіжка, поєднана із проникненням у житло, як явище соціальної дійсності. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2014. Випуск 27. С. 267-274. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7331/1/Panova_267_274.pdf.
5. **Давиденко В.І.** Щодо встановлення змісту кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення» злочинів, передбачених статтями 185-187 КК України. Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994–2019pp.). Харків. 2019. С. 140-141. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/22_11_2019/pdf/65.pdf.
6. Постанова ККС ВС щодо крадіжки, поєднаної з проникненням до телекомунікаційного колодязя № 175/3057/17 від 02 червня 2020 року. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/958545/>.
7. Постанова Колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у Справі №452/2555/17 від 04 листопада 2021 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100919094>.
8. Верховний Суд пояснив, у якому разі таємне викрадення чужого майна з подвір'я не є крадіжкою з проникненням № 569/6988/16-к від 10 квітня 2018 року. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/551557/>.
9. **Антонюк Н.О.** Кваліфікуюча ознака «проникнення в житло, інше приміщення чи сховище»: практика Верховного Суду. 2020. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/938836/>.

References.

1. **Panova, S.V.** (2024). «Statistical analysis of thefts combined with penetration into housing in Ukraine: dynamics and trends». *Yurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal*. №11. pp. 412-415. Available at: http://lsej.org.ua/11_2024/97.pdf.
2. **Burdin, V.** (2019). «On the question of understanding the qualifying feature of “penetration into housing, other premises or storage”». *Visnyk L'vivskoho universytetu. Seriya iurydychna*. Issue 68. pp. 178-188. Available at: <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/view/10156/10159>.
3. **Shup'iana, M.Yu.** (2022). «Criminal liability for theft with penetration in the Republic of Poland». *Elektronne nauкове vydannia «Analitichno-porivnial'ne pravoznavstvo»*. №3. pp. 298-302. Available at: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/03/53.pdf>.
4. **Panova, S.I.** (2014). «Theft combined with penetration into a dwelling, as a phenomenon of social reality». *Pytannia borot'by zi zlochynnistiu*. Issue 27. pp. 267-274. Available at: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7331/1/Panova_267_274.pdf.
5. **Davydenko, V.I.** (2019). Shchodo vstanovlennia zmistu kvalifikuiuchoi oznaky «pronyknennia u zhytlo, inshe prymischennia» zlochyniv, peredbachenykh stattiami 185-187 KK Ukrainy. *Kharkivskiy natsional'nyy universytet vnutrishnikh sprav: 25 rokiv dosvidu ta pohliad u majbutnie (1994–2019rr.)*. [On establishing the content of the qualifying feature “penetration into a dwelling, other premises” of crimes provided for by Articles 185-187 of the Criminal Code of Ukraine]. Available at: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/22_11_2019/pdf/65.pdf.
6. **Postanova KKS VS schodo kradizhky, poiednanoi z pronyknenniam do telekomunikatsijnoho kolodiazia.** (2020). [Resolution of the Supreme Court of Ukraine on theft combined with penetration into a telecommunications well]. № 175/3057/17 dated June 2, 2020. Available at: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/958545/>.
7. **Postanova Kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsijnoho kryminal'noho sudu Verkhovnoho Sudu u Spravi.** (2021). [Resolution of the Board of Judges of the First Judicial Chamber of the Cassation Criminal Court of the Supreme Court in Case]. №452/2555/17 dated November 04, 2021. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100919094>.
8. **Verkhovnyy Sud poiasnyv, u yakomu razii taime ne vykradennia chuzhoho majna z podvir'ia ne ie kradizhkoiu z pronyknenniam.** (2018). [The Supreme Court explained in which cases the secret theft of someone else's property from the yard is not theft with penetration]. № 569/6988/16-k dated April 10, 2018. Available at: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/551557/>.
9. **Antoniuk, N.O.** Kvalifikuiucha oznaka «pronyknennia v zhytlo, inshe prymischennia chy skhovysche»: praktyka Verkhovnoho Sudu. (2020). [Qualifying sign of “penetration into a dwelling, other premises or storage”: practice of the Supreme Court]. Available at: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/938836/>.

Abstract.

Shinkarov Y.V. On the understanding of “breaking into a dwelling, other premises or storage facility” in the context of Part 3 of Article 185 of the Criminal Code of Ukraine.

The article is devoted to the scientific and practical analysis of the concept and content of “penetration into a dwelling, other premises, or storage facility” as a qualifying feature of the criminal offense of “theft” provided for in Article 185 of the current Criminal Code of Ukraine. The importance of studying qualifying features for the classification of criminal offenses is determined. Emphasis is placed on the need to study not only scientific works devoted to individual legal aspects, but also the practice of judicial law enforcement. It points to a significant drop in the number of reported thefts involving breaking into a home, other premises, or a storage facility as a factor in the decrease in scientific interest in this qualifying circumstance. It looks at the theoretical and legal aspects of the definition of “breaking in” and its meaning. The acts of law enforcement of the First and Second Chambers of the Cassation Criminal Court within the

Supreme Court are analyzed in terms of understanding the concept and content of "intrusion into a dwelling, other premises, or storage facility." Problematic issues observed during the consideration of specific cases are highlighted. The positions and emphases made by law enforcement officials when providing a judicial interpretation of the qualifying circumstance of "trespassing into a dwelling, other premises, or storage facility" are presented. The conclusion is that the concept of trespassing should be formed based on its objective and subjective characteristics. Thus, intrusions must occur in a dwelling, other premises, or storage facility to which there is no free access and where the person has no legal right to be. In addition, intrusion is possible only in objects that have the characteristics of a dwelling, other premises, or a storage facility. By committing an intrusion, a person pursues mercenary motives to take possession of someone else's property.

Keywords: theft, intrusion into a dwelling, other premises or storage facility, qualifying feature, mercenary motive, person.

Стаття надійшла до редакції / Received 15.10.2025

Прийнята до друку / Accepted 02.11.2025

Бібліографічний опис статті:

Шинкарьов Ю.В. Шодо розуміння поняття «проникнення у житло, інші приміщення чи сховище» у контексті ч. 3 ст. 185 Кримінального кодексу України. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 6. С. 6-9.

Shinkarov Y.V. On the understanding of "breaking into a dwelling, other premises or storage facility" in the context of Part 3 of Article 185 of the Criminal Code of Ukraine. Actual problems of innovative economy and law. 2025. No. 6, pp. 6-9.

УДК: 351.077:004.9:005.334:352; JEL Classification: R58, H70, H83, D83

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-6-2>

ХАНДОГА Юрій Васильович, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, <https://orcid.org/0009-0005-5944-7530>

ДРАБЧУК Наталія Юріївна, доктор філософії (PhD) за спеціальністю 051 Економіка, асистент кафедри публічного управління та адміністрування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, <https://orcid.org/0000-0001-5965-9959>

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Хандога Ю.В., Драбчук Н.Ю. Удосконалення інформаційно-комунікаційних механізмів стратегічного управління ризиками в системі територіальних громад.

У статті розкрито актуальність удосконалення інформаційно-комунікаційних механізмів стратегічного управління ризиками на рівні територіальних громад в умовах соціальної турбулентності, зовнішньої воєнної загрози та зростання внутрішніх системних ризиків. Обґрунтовано, що ефективність стратегічного управління в громадах безпосередньо залежить від здатності органів місцевого самоврядування забезпечувати безперервний обмін даними, прозору координацію суб'єктів управління, оперативну ідентифікацію загроз і прийняття обґрунтованих рішень. Водночас акцентовано, що цифровізація комунікаційних процесів поряд із можливостями формує нові вразливості, пов'язані з кіберризиками, дезінформацією, недостатньою довірою до офіційних джерел, фрагментарністю цифрової інфраструктури та обмеженими цифровими компетентностями населення і персоналу ОМС. Систематизовано ключові загрози функціонування інформаційно-комунікаційних механізмів у стратегічному управлінні ризиками територіальних громад, зокрема: роз'єднаність інформаційних ресурсів і відсутність інтегрованої системи управління даними; низьку якість, неповноту та невчасність інформації для стратегічного аналізу; уразливість IT-інфраструктури та дефіцит політич кибербезпеки; недовіру населення та слабкість каналів зворотного зв'язку; цифрову нерівність як бар'єр участі; інформаційні атаки, маніпуляції та поширення фейкових повідомлень у гібридному середовищі. Доведено, що ігнорування зазначених загроз призводить до викривлення ризикового профілю громади, зниження керованості кризовими ситуаціями, дезорганізації дій та зростання соціальної напруги. Окреслено пріоритетні напрями вдосконалення інформаційно-комунікаційних механізмів управління ризиками: інституційне закріплення цифрової інфраструктури та створення єдиної платформи управління ризиками з інтеграцією даних і міжвідомчою взаємодією; формування стійких об'єднаних каналів комунікації з населенням; підвищення компетентностей працівників ОМС у сфері кризових комунікацій і цифрової гігієни; нормативне унормування цифрової взаємодії в умовах ризиків; розвиток міжгромадських комунікаційних альянсів і інтеграція ризик-менеджменту в стратегічне планування.

Ключові слова: стратегічне управління, ризики, публічне управління, територіальні громади, інформаційно-комунікаційні механізми, механізми, цифровізація, органи місцевого самоврядування, сталий розвиток, комунікація.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах соціальної турбулентності, зовнішньої воєнної загрози та зростання внутрішніх системних ризиків надзвичайно важливо забезпечити ефективне стратегічне управління на рівні територіальних громад. Однією з ключових складових такої системи є налагоджений інформаційно-комунікаційний механізм, що забезпечує безперервний обмін даними, прозору взаємодію всіх суб'єктів управління, оперативну ідентифікацію загроз та прийняття обґрунтованих рішень. Проте на сьогодні у більшості українських громад відсутні чітко регламентовані інструменти комунікації в управлінні ризиками, а також системи збору, обробки та поширення релевантної інформації, що значно знижує якість реагування на критичні виклики.

Впровадження інформаційно-комунікаційних механізмів несе в собі не лише можливості, а й нові вразливості. Розбудова цифрової інфраструктури, інтеграція сучасних IT-рішень, формування каналів зворотного зв'язку – усе це створює складне середовище, яке вимагає високого рівня безпеки, довіри, технічної грамотності та політичної зрілості. Без належного аналізу потенційних загроз ці механізми можуть стати джерелом дезорганізації, паніки або навіть об'єктами цілеспрямованих атак.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями стратегічного управління ризиками та розвитком територіальними громадами займаються низка науковців, зокрема: О. Бортнік [1], В. Баранова,

К. Дворник [2], В. Дикань, І. Посохов [3], С. Богуславська, Ю. Бондар, С. Фесун [4], Н. Пилипів [5] О. Жук та ін. [6–8], Н. Керецман та ін. [9], Г. Олексюк, Н. Попадинець [10], Л. Захаркіна та ін. [11] та ін. Однак на сьогодні залишається відкритим питання рівня розкриття інформаційно-комунікаційних механізмів стратегічного управління ризиками в системі територіальних громад.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретико-методичне обґрунтування напрямів удосконалення інформаційно-комунікаційних механізмів стратегічного управління ризиками в системі територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення загроз, що супроводжують функціонування інформаційно-комунікаційних механізмів стратегічного управління ризиками в системі територіальних громад, є вкрай важливим і своєчасним. Визначення таких загроз (рис. 1) дозволить не лише посилити безпеку громад, а й розробити превентивні інструменти адаптації та реагування, які базуються на реаліях українського сьогодення.

Однією з головних загроз для ефективного функціонування інформаційно-комунікаційних механізмів у стратегічному управлінні ризиками є фрагментарність інформаційних ресурсів та відсутність єдиної інтегрованої цифрової системи управління даними в межах територіальної громади. Часто різні підрозділи місцевого самоврядування, комунальні підприємства та партнери (освітні, медичні, соціальні установи) користуються різними платформами, неузгодженими базами даних,